

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI
TINERETULUI**
Direcția Generală Management Învățământ Preuniversitar
Str. G-ral Berthelot, nr. 28-30, sector I, București
Tel 4056221 /fax: 313.55.47

PROGRAMA
pentru
**Concursul de ocupare a posturilor didactice/catedrelor vacante
din învățământul preuniversitar la disciplina
RELIGIE ORTODOXĂ**

Prof.Diac. NICU OCTAVIAN - Consilier patriarhal
Coordonator din partea **Patriarhiei Ortodoxe Române**

Consultanți științifici:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA
P.S. Dr. CIPRIAN CÂMPINEANUL
P.S. Dr. IRINEU SLĂTINEANUL

Grup de lucru:

- Dr. VASILE TIMIȘ - Inspector General M.E.C.T. - *Coordonator*
Titularul disciplinelor *Didactica Religiei și Elemente de Psihologie a Religiei*,
Departamentul pentru Pregătirea Profesorilor, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj Napoca
- Pr. Lect. Univ. Dr. MIHAI VIZITIU - Consilier, Sectorul Învățământ al Arhiepiscopiei Iașilor
Pr. Conf. Univ. Dr. CONSTANTIN NECULA - Facultatea de Teologie Ortodoxă „A. Șaguna”, Sibiu
Pr. Prof. Univ. Dr. VALER BEL - Facultatea de Teologie Ortodoxă, Cluj Napoca
Conf. Univ. Dr. CARMEN M. BOLOCAN - Titularul disciplinei *Catehetică și Didactica Religiei*,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” Iași
- Pr. Conf. Univ. Dr. MIRON ERDEI - Titularul disciplinelor de *Catehetică și Didactica Religiei*
Facultatea de Teologie Ortodoxă Oradea,
- Prof. gr. I drd. LILIANA TURTUROIU - Prof. de Religie, Școala Nr.1 Topoloveni, Argeș
Prof. gr. I MARIA ORZETIC - Prof. de Religie, Școala „George Coșbuc”, Iași
Prof. drd. MIHAI GIOSAN - Inspector de Religie, I.S.J. Neamț
Pr. Prof. drd. DRAGOȘ BHRIM - Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași
Prof. gr.I drd. CĂTĂLIN PÂSLARU - Consilier superior CNCEIP, M.E.C.T.
Pr. Prof. Dr. NICOLAE PROTEASA - Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Nicolae” Rm. Vâlcea
Pr. Prof. ALEXANDRU BARNEA - Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași
Pr. Prof. PETRE MATEIESCU - Inspector de Religie, I.S.J. Vâlcea
Prof. GABRIELA FAVU - Prof. de Religie, Colegiul Tehnic de Electronică și Telecomunicații, Iași
Prof. Dr. SORIN JOANTĂ - Inspector de Religie, I.S.J. Sibiu
Pr. Prof. Dr. NICOLAE BĂLAȘA - Prof. de Religie, Liceul Pedagogic, Râmnicu Vâlcea
Pr. drd. VASILE POP - Consilier cultural al Episcopiei Aradului
Prof. gr. I drd. GLIGOR HAGĂU - Prof. de Religie, Școala Baci, I.S.J. Cluj
Prof. gr.I IOAN MARIAN POP - Prof. de Religie, Școala „Avram Iancu”, Baia Mare

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă se adresează cadrelor didactice care se prezintă la *Concursul de ocupare a posturilor didactice / catedrelor vacante din învățământul preuniversitar*, disciplina **Religie ortodoxă** și care au absolvit facultăți de acest profil.

Argument

Plecând de la specificul disciplinei Religie, precum și de la influența acesteia asupra dezvoltării personalității elevului, structura și conținutul noii *Programe* pentru *Concursul de ocupare a posturilor didactice/catedrelor vacante din învățământul preuniversitar* sunt elaborate în concordanță cu noua abordare curriculară a proiectării și a realizării activităților didactice, specifice disciplinei.

Competențe vizate

- cunoașterea de către profesor a adevărilor fundamentale de credință, și a elementelor de didactica religiei;
- cunoașterea și utilizarea competentă a principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examene naționale;
- capacitatea de a adecva conținuturile și demersurile didactice la particularitățile de vârstă ale elevilor;
- capacitatea de a construi demersuri didactice interactive prin adecvarea strategiilor didactice la conținuturi, precum și capacitatea de a construi un climat educativ stimulat și eficient;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- elaborarea de teste inițiale, formative și sumative, în funcție de obiectivele sau competențele vizate;
- însușirea abilităților de comunicare, empatică și de cooperare necesare realizării activităților didactice specifice disciplinei religie;
- realizarea unor conexiuni inter și transdisciplinare;
- folosirea și contextualizarea tehnicilor comunicării eficiente cu grupul de elevi, conform principiilor și metodelor interacțiunii educaționale și ale unor elemente de retorică didactică;
- evaluarea capacităților cognitive, comprehensive și de aplicare a achizițiilor, în scopul reglării competențelor, a stilului didactic precum și a abordării strategiilor didactice moderne.

În realizarea Programei pentru *Concursul de ocupare a posturilor didactice/catedrelor vacante din învățământul preuniversitar* s-a avut în vedere necesitatea ca profesorii de religie să aibă cunoștințe temeinice despre conținuturile tematice ale *Programei școlare* în vigoare, folosite în procesul de predare-învățare a disciplinei Religie.

Programa pentru *Concursul de ocupare a posturilor didactice/catedrelor vacante din învățământul preuniversitar* a fost structurată astfel încât să abordeze conținuturi din următoarele domenii teologice: *Dogmatică, Teologie Biblică, Morală și Spiritualitate Creștină, Istorie Bisericească Universală, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Liturgică, Misiune Creștină și Catehetică*, precum și din domeniul *Didacticii Religiei*.

**Concursul de ocupare a posturilor didactice/catedrelor vacante
din învățământul preuniversitar
disciplina**

RELIGIE ORTODOXĂ

TEME PENTRU STUDIUL INDIVIDUAL, CURSURI,
SEMINARII ȘI APLICAȚII

I. DIDACTICA RELIGIEI

II. CONȚINUTURI DE SPECIALITATE

1. Dogmatică
2. Teologie Biblică
3. Morală și Spiritualitate Creștină
4. Istorie Bisericească Universală
5. Istoria Bisericii Ortodoxe Române
6. Liturgică
7. Misiune Creștină și Catehetică

III. BIBLIOGRAFIE / BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

I. DIDACTICA RELIGIEI

- I. Religia ca disciplină de învățământ
 1. Baza legislativă a predării religiei în școală
 2. Programa școlară: structură, importanță
- II. Principii didactice specifice predării religiei: principiul hristologic și principiul eclesiologic
- III. Forme de organizare a educației religioase
 1. Lecția de religie; Tipuri de lecție
 2. Proiectarea calendaristică și proiectarea lecției de religie. Etapele proiectării.
Obiectivele operaționale și contextualizarea lor
 3. Forme de activitate extrașcolare specifice educației moral-religioase a elevilor și proiectarea acestora: cateheza, serbarea religioasă, vizitele și pelerinajele, expozițiile, participarea la slujbele Bisericii
- IV. Metode de învățământ:
 1. Metode de comunicare orală: metode expositive (povestirea; descrierea; explicația) și interogative (conversația);
 2. Metode de comunicare scrisă (compunerea, referatul și eseu)
- V. Mijloace de învățământ: textul biblic, literatura religioasă, icoana, portretul, harta, mijloacele audio-vizuale, calculatorul etc.
- VI. Evaluarea - factor de optimizare a educației religioase
 1. Principiile, obiectivele și funcțiile evaluării
 2. Metode și instrumente complementare de evaluare
- VII. Profilul profesorului de religie. Dinamica relației profesor - elev în cadrul educației religioase. Consilierea și îndrumarea duhovnicească în cadrul educației religioase

BIBLIOGRAFIE

1. BOLOCAN, Carmen-Maria, *Catehetica și Didactica Religiei. Interferențe și deosebiri*, Performantica, Iași, 2005
2. CUCOȘ, Constantin, *Educația religioasă. Reper teoretice și metodice*, Polirom, Iași, 1999
3. GORDON, Vasile, *Învățământul religios românesc la cumpăna dintre milenii. Reper ale unui scurt excurs istorico-pedagogic*, Ortodoxia, nr. 3-4, 2000
4. ȘEBU, Sebastian, OPRIȘ Dorin, OPRIȘ Monica, *Metodica predării religiei*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2000
5. TIMIȘ, Vasile, *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

1. BANCILĂ, Vasile, *Inițierea religioasă a copilului*, Editura Anastasia, 1996
2. ERDEI, Miron, *Preocupări privind predarea Religiei în școală*, în Rev. Teologică, Sibiu, 2-3/1998
3. TIMIȘ Vasile, *Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*, Renașterea, Cluj - Napoca, 2003
4. MAICA MAGDALENA, *Sfaturi pentru o educație ortodoxă a copiilor de azi*, Deisis, Sibiu, 2000
5. *Programă analitică ajutătoare pentru orele de religie creștină ortodoxă*, clasele I – XII, traducere și adaptare de Arhim. Bartolomeu Anania, editura Arhidiecezană, Cluj Napoca, 1996
6. *Programele școlare în vigoare*. Se pot consulta la adresa <http://www.edu.ro>
7. *Ghid de proiectare didactica. Religie creștin-ortodoxă*, Vol. I-III, Ed. Sfântul Mina, Iași, 2002-2004.

II. CONTINUTURI DE SPECIALITATE

1. DOGMATICĂ

- I. Revelația dumnezeiască
 - 1. Revelația naturală și supranaturală
 - 2. Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție – căi de transmitere a Revelației (* fără deosebiri interconfesionale)
 - 3. Biserica, locul de păstrare și transmitere a Revelației
- II. Dumnezeu Creatorul
 - 1. Crearea lumii nevăzute
 - 2. Crearea lumii văzute
 - 3. Omul, chip și asemănare a lui Dumnezeu
- III. Dogma Sfintei Treimi
 - 1. Persoanele Sfintei Treimi: însușiri specifice și distincții
- IV. Dumnezeu Mântuitorul
 - 1. Dumnezeirea și umanitatea Mântuitorului Iisus Hristos
 - 2. Întreita slujire a Mântuitorului Iisus Hristos
- V. Dumnezeu Sfințitorul
 - 1. Persoana și lucrarea Duhului Sfânt
- VI. Sfânta Biserică
 - 1. Întemeierea Bisericii
 - 2. Însușirile Bisericii
- VII. Dumnezeu Judecătorul
 - 1. Învățătura creștină despre moarte, judecată și viața după moarte

** Pentru fiecare temă tratată este necesară argumentarea scripturistică și patristică.*

BIBLIOGRAFIE

- 1. BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București, 1990
- 2. CHIȚESCU, N., TODORAN, I., PETREUȚĂ, I., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. I-II, Renașterea, Cluj Napoca, 2005
- 3. *** *Credința Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Dr. DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Trinitas, Iasi, 2007

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

- 1. STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I - III, București, 1978 și edițiile ulterioare
- 2. P.S. Dr. IRINEU SLĂTINEANUL, *Iisus Hristos sau Logosul înomenit*, Ed. România Creștină, București, 2000
- 3. BRIA, Ioan, *Tratat de Teologie dogmatică și ecumenică*, Ed. România Creștină, București, 1999
- 4. EVDOCHIMOV, Paul, *Ortodoxia*, EIBMBOR, București, 1997
- 5. FELMY, Karl Christian, *Dogmatica experienței ecleziale. Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, trad. de pr. prof. dr. Ioan Ică, Deisis, Sibiu, 1999

2. TEOLOGIE BIBLICĂ

A. Vechiul Testament

1. Pentateuhul - structură și prezentare generală
2. Persoana Mântuitorului Iisus Hristos după profețiile mesianice.

B. Noul Testament

1. Sfintele Evanghelii și Faptele Apostolilor - prezentare generală (autori și destinatari)
2. Pildele Mântuitorului Iisus Hristos și exegeza lor: pilda semănătorului, pilda vameșului și fariseului, pilda fiului risipitor, pilda talanților, pilda samarineanului milostiv.

BIBLIOGRAFIE

1. BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București 1990
2. BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de *Bartolomeu Valeriu Anania*, sprijinit pe numeroase alte osteneli, EIBMBOR, București 2001
3. NICOLAESCU, N., MARCU, G., VLAD, S., MUNTEANU, L., *Studiul Noului Testament*, EIBMBOR, București, 1983
4. CORNIȚESCU, Emilian, ABRUDAN, Dumitru, *Arheologia biblică*, EIBMBOR, București, 1996
5. MIHOC, Vasile; MIHOC, Daniel; MIHOC, Ioan, *Introducere în studiul Noului Testament*, Teofania, Sibiu, 2001

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

1. PREDĂ, Constantin, *Credința și viața Bisericii primare - o analiză a Faptelor Apostolilor*, București, 2002
2. IEREMIAS, Ioachim, *Parabolele lui Iisus*, trad. de P.S. Calinic Dumitriu, Pr. Vasile Mihoc și Dr. Ștefan Matei, cuvânt introductiv de Pr. Galeriu, Anastasia, București, 2000.
3. MIHOC, Vasile, *Predici exegetice la duminicile de peste an*, Teofania, Sibiu, 2001
4. SEMEN, Petre; MELNICIUC-PUICĂ, Ilie, *Așteptând mântuirea*, Trinitas, Iași, 1999

3. MORALĂ ȘI SPIRITUALITATE CREȘTINĂ

I. Legea morală a Vechiului Testament

1. Decalogul: structură și interpretare

II. Legea morală a Noului Testament

1. Predica de pe Munte și tâlcuirea ei: Fericitările, raportul între Legea Veche și Noua Lege, despre milostenie, despre rugăciune, despre post, despre judecata semenilor

III. Virtuțile teologice - credința, nădejdea, dragostea

IV. Familia creștină și provocările societății contemporane

BIBLIOGRAFIE

1. P.F. Dr. DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Comori ale Ortodoxiei*, Trinitas, Iași, 2007
2. BRECK, John, *Darul sacru al vieții*, Patmos, Alba Iulia, 2001
3. MLADIN, N., BUCEVSCHI, O., - *Teologie morală ortodoxă*, vol. I - II., Reîntregirea, Alba Iulia, 2003

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

1. RĂDUCĂ, Vasile, *Căsătoria, taină a comuniunii și desăvârșirii persoanei*, în *Studii Teologice*, nr. 3-4/ 1992
2. LARCHET, Jean-Claude, *Terapeutică bolilor spirituale*, Sophia, București, 2001
3. MOLDOVAN, Ilie, *Iubirea – taina căsătoriei*, Alba Iulia, 1996
4. RESCEANU, Ștefan, *Atitudinea Bisericii față de avort, divorț, abandonul de copii, droguri etc.* în vol. colectiv *Pastorație și misiune în Biserica Ortodoxă*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001.
5. MANTZARIDIS, Georgios, *Morala creștină. Omul și Dumnezeu. Omul și semenul. Poziționări și perspective existențiale și bioetice*, Editura Bizantină, București, 2006

4. ISTORIA BISERICESCĂ UNIVERSALĂ

I. Întemeierea Bisericii și răspândirea Creștinismului prin predica Sfinților Apostoli

II. Creștinismul în timpul Sfântului Împărat Constantin cel Mare. Sinodul I Ecumenic

III. Schisma cea mare

- cauzele politice și religioase
- etapele schismei
- consecințele

IV. Reforma protestantă

- cauzele reformei
- reformatorii: Martin Luther și J. Calvin
- urmările reformei

V. Ortodoxia azi. Relațiile interortodoxe și dialogurile ecumenice

BIBLIOGRAFIE

1. RĂMUREANU, I, BODOGAE, T., ȘESAN, M., *Istoria bisericească universală*, vol.I, ed.III, EIBMBOR, București, 1987, vol.II, EIBMBOR, București, 1993
2. CHIFĂR, Nicolae, *Istoria Creștinismului*, vol. I-IV, Trinitas, Iași, 2001-2004

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

1. POPESCU, Teodor M., *Geneza și evoluția schismei*, în *Ortodoxia*, XI, nr. 2-3, București, 1954
2. DAVID, Petru I., *Ecumenismul. Factor de stabilitate în lumea de astăzi*, Gnosis, București, 1998
3. MORARU, Alexandru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000. Dialog teologic și ecumenic*, vol. III, tom. 2, EIBMBOR, București, 2006

5. ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

I. Începuturile vieții creștine pe teritoriul țării noastre: dovezi arheologice, lingvistice, martiri. Primele forme de organizare bisericească: Episcopia Tomisului

II. Întemeierea mitropoliilor din Țara Românească și Moldova

1. Contextul politic al întemeierii mitropoliilor
2. Activitatea Mitropoliților Iachint de Vicina și Iosif Mușat

III. Contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea culturii și apărarea identității naționale: Sfinții mitropoliți: Dosoftei, Varlaam, Antim Ivireanul și Mitropolitul Andrei Șaguna

IV. Biserica Ortodoxă Română azi

- Revirimentul învățământului teologic
- Religia în școală
- Presa bisericească

BIBLIOGRAFIE

1. PĂCURARIU, pr. prof. dr. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, EIBMBOR, vol. I-III, București 1991, 1994, 1997 și ediția revizuită, vol. I-II, Trinitas, Iași, 2004-2006
2. MORARU, Alexandru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000. Biserică. Națiune. Cultură*, vol. III, tom. 1, EIBMBOR, București, 2006
3. <http://www.patriarhia.ro/>

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

1. *** *Mărturisitori după gratii. Slujitori ai Bisericii în temnițele comuniste*, Editura Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj-Napoca, 1996
2. POPESCU Emilian, *Izvoarele apostolice ale Creștinismului românesc. Sfântul Apostol Andrei*, în ST, nr. 1-3/1994
3. Idem, *Creștinismul timpuriu pe teritoriul României. 1. Originile. 2. Bizanțul sau Roma?*, în vol. *Priveghind și lucrând pentru mântuire*, Trinitas, Iași, 2000
4. MANEA, Vasile, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, Patmos, Alba Iulia, 2000

6. LITURGICĂ

I. Sfânta Liturghie: prezentare istorică și rânduială

II. Sfintele Taine: instituirea și importanța lor în viața creștină

III. Ierurgiile în viața credincioșilor

1. Ierurgii legate de viață
2. Ierurgii legate de moarte

BIBLIOGRAFIE

1. BRANIȘTE, Ene, *Liturgica specială*, EIBMBOR, București, 1980
2. Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, *Tainele de inițiere creștină*, Trinitas, Iași, 2002
3. NECULA, Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos Galați, 1996;

7. MISIUNE CREȘTINĂ ȘI CATEHETICĂ

- I. Mântuitorul Iisus Hristos – Catehet și Pedagog Desăvârșit
- II. Scopuri și obiective în cadrul catehezei și educației religioase
- III. Rolul profesorului de religie în păstrarea, transmiterea și apărarea dreptei credințe
- IV. Valențele educative ale cultului divin
- V. Însușirea și trăirea deprinderilor religioase în cadrul orei de Religie
- VI. Participarea tinerilor la viața liturgică și la activitățile catehetice
- VII. Implicațiile pastoral-misionare și educative ale colaborării profesorului de religie cu preotul paroh

BIBLIOGRAFIE

1. Î.P.S. Dr. DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Dăruire și dăinuire. Raze și chipuri de lumină din istoria și spiritualitatea românilor*, ed. a II-a, Trinitas, Iași, 2005
2. BEL, Valer, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, P.U.C., Cluj-Napoca, 2002
3. CĂLUGĂR, Dumitru, *Catehetica*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2007
4. GORDON, Vasile, *Biserica și Școala. Analize omiletice, catehetice și pastorale*. Christiana, București, 2003
5. TIMIȘ, Vasile, *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

1. CLEMENT ALEXANDRINUL, *Pedagogul*, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 5, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. D. Fecioru, București, 1982
2. IRINEU, Episcop de Ekaterinburg și Irbit, *Educația religioasă. Invățături pentru copii și tineri*, Sophia, București, 2002
3. BRIA, Ion, *Credința pe care o mărturisim*, EIBMBOR, București, 1989
4. CHIRILĂ, Ioan, (coord.), *Misiunea Bisericii în Sfânta Scriptură și în istorie*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2006
5. CUCOȘ, Constantin, *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Polirom, Iași, 1999
6. JURCA, Eugen, *Experiența duhovnicească și cultivarea puterilor sufletești - Contribuții de metodologie și pedagogie creștină*, Marineasa, Timișoara, 2001
7. NECULA, Constantin, *Sarea pământului*, Tehnopress, Iași, 2002
8. TIMIȘ, Vasile, *Misiunea Bisericii și Educația. Atitudini, interferențe, perspective*, Presa Universitară clujeană, Cluj-Napoca, 2004
9. ȘANTA Gheorghe, *Valorile creștine în educația morală a adolescentului*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004
10. *** *Pastorație și misiune în Biserica Ortodoxă*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001